

Η πολιτική παιδείας το Ε.Μ.Π. και τα Α.Ε.Ι. την περίοδο 83-88

Οι κύριες όψεις των κρατικών πολιτικών παιδείας την περίοδο Νοεμβρίου 83-88 φέρουν τη σφραγίδα: της σταδιακής απομάκρυνσης των κυβερνήσεων από τους αρχικούς προγραμματικούς στόχους, της απαρχής γήρανσης των ιδεών και της εκδήλωσης των συμπτωμάτων μίας προϊούσας αλλοτρίωσης και των εκφραστών των πολιτικών αυτών απ' την συνεχώς φθειρόμενη κοινωνικά και πολιτικά εξουσία τους.

Έτσι το διάστημα αυτό σημειώνονται σε επίπεδο κυβερνητικής πολιτικής:

- Διαδοχικές ανατροπές και αποκλίσεις από διακηρυγμένους στόχους, αρχές, αξίες αλλά και από συγκεκριμένες σε εφαρμογή συγκροτημένες πολιτικές (όπως π.χ. ανατροπή του νόμου περί μετεγγραφών, ανεργατίστες και "συμβιβαστικές" προς κάθε κατεύθυνση τροπολογίες του Νόμου 1268/82, έκδοση υπουργικής απόφασης για τα συγγράμματα σε πλήρη αντίθεση με την πρόταση της επιτροπής καθηγητών του ΑΠΘ που είχε ορισθεί για αυτό το σκοπό, ατεκμηριώτες αλλαγές στο σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων των ΑΕΙ, κατακερματισμός των περιφερειακών πανεπιστημίων κ.λ.π.),
- Αδυναμία προώθησης των θεσμών των μεταπτυχιακών σπουδών και της έρευνας, της Εθνικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών (ΕΑΓΕ) και άλλων προβλέψεων του Ν. 1268/82.

Ασυνέχειες, ασυνέπειες, και αντιφάσεις σε επιμέρους ρυθμίσεις, οι οποίες έτσι αλληλοαναιρούνται ή καθίστανται στην πράξη ανενεργές. Οι πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας την περίοδο αυτή με ελάχιστες (για ένα διάστημα και σ' ένα πεδίο) εξαιρέσεις, δεν έχουν καμιά γραμμή πλευσης και το κυριότερο, εφαρμόζουν ετερόκλητες, προσωπικές σε μεγάλο βαθμό και ασύμβατες μεταξύ τους αλλά και με τη φιλοσοφία της συνολικής πολιτικής παιδείας της περιόδου 81-83 πολιτικές.

Απ' την άλλη μεριά, το διάστημα αυτό θα πρέπει να σημειωθούν ως θετικές, εξ αδρανείας εξελίξεις, ορισμένες πλευρές της πολιτικής έρευνας την οποία χαράσσει το νεοσύστατο Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας (δημιουργία ερευνητικής υποδομής, αντικειμενικοποίηση διαδικασιών, χρηματοδότηση έρευνας κ.λ.π.). Η πολιτική αυτή αποτελεί στην ουσία σε μεγάλο δ βαθμό συνέχεια της σχετικής πολιτικής παιδείας και

έρευνας 81-83 η οποία δεν έγινε δυνατό για διάφορους ενδοκυβερνητικούς λόγους να ολοκληρωθεί την περίοδο αυτή στο πλαίσιο του Υπουργείου Παιδείας.

Το ίδιο διάστημα, σε συνάρτηση τόσο με τις παραπάνω εξελίξεις στην παιδεία, όσο και με το γενικότερο νοσηρό κλίμα της βαθύτατης κρίσης που διατρέχει ολόκληρο το κοινωνικό σώμα, τις πολιτικές εκφράσεις του αλλά και αναπόδραστα και τα πανεπιστήμια, ογκούνται σταδιακά φαινόμενα άκρατου κομματισμού, απομαζικοποίησης, αποδυνάμωσης, απογοήτευσης και παραίτησης στο φοιτητικό κίνημα, υποβάθμισης και γραφειοκρατικοποίησης των συλλογικών διαδικασιών στα πανεπιστημιακά όργανα και έντονου ατομισμού και ιδιώτευσης των νέων πανεπιστημιακών δασκάλων, οι οποίοι αξιοποιούν απ' το ζωογόνο και δημιουργικό περιβάλλον αξιοκρατίας και αρμονικής συνεργασίας που θέλησε να κατοχυρώσει ο Νόμος Πλαίσιο στα πανεπιστήμια, μόνον και κυρίως, εκείνες τις διαδικασίες οι οποίες επιταχύνουν την ανέλιξή τους στην ακαδημαϊκή ιεραρχία ή/και τους βοηθούν να αναπαράγουν συνθήκες μικρών "εδρών" με την προώθηση ατομικών ερευνητικών προγραμμάτων.

Πολέμιοι και υπερασπιστές του Νόμου 1268/82 εν τούτοις παραδέχονται το αντικειμενικό γεγονός της ερευνητικής έκρηξης στο Ε.Μ.Π. ιδιαίτερα και στα ΑΕΙ της περιόδου αυτής, η οποία συναρτάται αμέσως και καταλυτικά με την δημιουργία των προϋποθέσεων ανέλιξης του

νεότερου δυναμικού τους και μετράται σε επίπεδο ποσοτικής αξιολόγησης με τη ραγδαία αύξηση του αριθμού διδακτορικών διπλωμάτων, επιστημονικών ανακοινώσεων, δημοσιεύσεων και μονογραφιών σ' όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια.

Όσοι όμως είχαν την ευθύνη σχεδιασμού και εφαρμογής της συνολικής παιδείας την περίοδο 81 - 83 εκτιμούν αυτοκριτικά αυτή την εξέλιξη ως την μονοδιάστατη, μηχανιστική και αποστεωμένη εκδοχή της βασικής ιδέας των δομικών αλλαγών στην παιδεία που ήθελε τα πανεπιστήμια ζωντανά κύτταρα δημιουργικής συλλογικής δουλειάς ισότιμων δασκάλων και ερευνητών και σπουδαστών, ανοιχτά στις επιστημονοτεχνικές και κοινωνικές εξελίξεις, στα μεγάλα προβλήματα της κοινότητας, του περιβάλλοντος, της παραγωγής, της ανάπτυξης και του πολιτισμού και θεμελιακά κύτταρα ριζικού εκδημοκρατισμού και εκσυγχρονισμού κάθε τομέα της δημόσιας ζωής.

Η πολιτική παιδείας το Ε.Μ.Π. και τα ΑΕΙ την περίοδο 88-90

Οι κύριες όψεις των κρατικών πολιτικών παιδείας την περίοδο 88 - 89 αντικατοπτρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά πολιτικής και κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας της χώρας.

Με άλλα λόγια ατολμία, διπλή γλώσσα, αδιέξοδες θετικές πρωτοβουλίες, επιφυλάξεις, αμοιβαίες υποχωρήσεις αλλά και υπονομεύσεις κ.λ.π.

Η περίοδος της συγκυβέρνησης Ν. Δημοκρατίας και Συνασπισμού και της Οικουμενικής στη συνέχεια, στο γενικότερο κλίμα, έκπτωσης αξιών και οραμάτων, υποκρισίας και σήψης της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, των διεθνών εξελίξεων και της βαθύτατης οικονομικής κρίσης, διαμορφώνει τις προϋποθέσεις πλασματικής απάμβλυνσης των αντιθέσεων και στο χώρο της παιδείας, με στόχο όχι την επιδίωξη δημιουργικών διεξόδων, (οι οποίες δεν ευνοούνται από τις περιστάσεις), αλλά κυρίως την επέκταση των πολυδιάστατων και πολυσήμαντων συμβιβασμών της εποχής αυτής σ' όλα επίπεδα και στον νευραλγικό και ευαίσθητο τομέα της παιδείας, για αποφυγή ή τουλάχιστον καθυστέρηση εκρήξεων με απρόβλεπτες και ενδεχομένως σαρωτικές επιπτώσεις στο εύθραυστο και υπονομευόμενο εκ γενετής καθεστωτικό σκηνικό.

Η κοινή πρόταση της Οικουμενικής για τα πανεπιστήμια θίγει εν τούτοις με θετικό τρόπο ορισμένες δευτερεύουσες μόνο πλευρές των πανεπιστημιακών προβλημάτων και επιτυγχάνει την αποδοχή (σε αυτές και μόνο) της μεγάλης πλειοψηφίας της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Η πολιτική παιδείας το Ε.Μ.Π. και τα ΑΕΙ μετά τον Απρίλιο του '90.

Οι κύριες όψεις των κρατικών πολιτικών παιδείας απ' τον Απρίλιο του 90 και μετά κυριαρχούνται και υποτάσσονται στον αστερισμό της αντί πάσης θυσίας επιδίωξης μιας στρεβλά νεοφιλελεύθερης ιδιωτικοποίησης των πάντων, άρα και των πανεπιστημίων, ως μηχανιστικό ιδεολογικό και πολιτικό αντίβαρο της χρεοκοπίας των συλλογικοτήτων και

των κοινωνικοποιήσεων του "απεχθούς" πλέον (σε εχθρούς και φίλους) υπαρκτού σοσιαλισμού, αλλά και των εγχώριων εκδοχών του της περιόδου κυρίως 85-88.

Τα πρώτα μέτρα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας τα οποία εξαγγέλλονται, απηχούν σύμφωνα με αντικειμενικούς και όχι κατ' ανάγκην αντιπολιτευτικούς κριτές, απολιθωμένες, αυταρχικές και αναχρονιστικές καταβολές και μαρτυρούν την απουσία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου, έστω και ανατρεπτικού των επιλογών των προηγούμενων κυβερνήσεων.

Ο επαγγελλόμενος εκσυγχρονισμός οριοθετείται ασφυκτικά στην επιλογή δημιουργίας ιδιωτικών ΑΕΙ ως πανάκειας βελτίωσης της ανώτατης παιδείας μας με την ανάπτυξη "άμιλλας" και "ανταγωνισμού" προς τα περίπου "κατάπτυστα" δημόσια.

[Ο υπογραφόμενος θα ήθελε εδώ (εν παρενθέσει) και παρά τα όσα ήδη επιχείρησε κριτικά να διατυπώσει παραπάνω, να υποστηρίξει ότι ουδέποτε το Ε.Μ.Π. και τα πανεπιστήμιά μας (σε σχέση πάντα με τις κυρίαρχες αξίες της κοινωνίας και την γενικότερη κοινωνικοοικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας) βρισκόταν σε καλύτερο σημείο από άποψη εκπαίδευσης και έρευνας, και κατά τη γνώμη του οι περιφερόμενοι στα μέσα μαζικής επικοινωνίας κινδυνολόγοι έως καταστροφολόγοι κατήγοροι της ποιότητας των πανεπιστημίων μας, είτε δεν είχαν και δεν έχουν καμμία απολύτως σχέση με αυτά, (και αναμασούν απλώς γοητευτικές κατά την κρίση τους και του συρμού σήμερα κατεδαφιστικές κριτικές για κάθε τι το δημόσιο και το κοινωνικό, άρα και για τα δημόσια πανεπιστήμια), ή στην καλύτερη περίπτωση είναι μέλη του διδακτικού προσωπικού τους που προτιμούν να βρίσκονται συχνότερα στη δεύτερη καθηγητική του θέση σ' ένα πανεπιστήμιο του εξωτερικού ή στην κύρια και προφανώς εξαιρετικά καλύτερα αμειβόμενοι ελευθεριοεπαγγελματική ή κυβερνητική τους απασχόληση και γι' αυτό μεγαλοποιούν οριακές προσωπικές τους εμπειρίες και εκτιμήσεις τις οποίες και απόλυτες αντιεπιστημονικά και ατεκμηρίωτα συλλήβδην γενικεύουν. Κλείνει η παρένθεση.]

Έτσι το 1990, έτος της μαθηματικά προδιαγραμμένης, στο συγκεκριμένο πολιτικοκοινωνικό κλίμα της χώρας μας ανόδου της συντηρικής ή φιλελεύθερης (όπως η ίδια αρέσκει να αποκαλείται) παράταξης στην εξουσία, (χωρίς προφανώς να θεωρούμε τις υπόλοιπες ως κατ' ανάγκην προοδευτικές), σημειώθηκε μία άνευ προηγουμένου

έκρηξη στη διαφημιστική δαπάνη των κάθε φύσης και τύπου επαγγελματικών σχολών, "κολεγίων" "εκπαιδευτικών οργανισμών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης", αγγλόφωνων "πανεπιστημίων" συνδεδεμένων ή μη με "πανεπιστήμια" του εξωτερικού ή και καθαρόαιμων παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων. Τα "εκπαιδευτήρια" αυτά, (εκτός των αναγνωρισμένων απ' το δημόσιο τεχνικών και επαγγελματικών σχολών), δεν ήταν τίποτε άλλο παρά τα γνωστά μας εμπορικά εργαστήρια ελευθέρων σπουδών μεταμφιεσμένα κατά το δοκούν για να απολαύσουν τα (σύμφωνα με τις προγραμματικές επαγγελίες της συντηρητικής κυβέρνησης αλλά και τις αυτάρεσκες και αλαζονικές βεβαιότητες της κομματικής νεολαίας της), προσδοκώμενα βέβαια επιχειρηματικά κέρδη, με την έξω και πέρα απ' τους περιορισμούς του Συντάγματος θεσμοθέτηση, ίδρυση και λειτουργία στην Ελλάδα ιδιωτικών πανεπιστημίων.

Άρκεσε και μόνο η σε πολλούς τόνους και ύψη εκδήλωση της πολιτικής βούλησης για την ιδιωτικοποίηση και της ανώτατης παιδείας το 1990 για να επενδυθούν σε καταϊγισμό συνηθέστατα παραπλανητικών διαφημίσεων πάνω από 215 δις δρχ., δηλαδή 141% περισσότερα χρήματα απ' ότι το 1989, από περίπου 100 εμπορικές εκπαιδευτικές επιχειρήσεις.

Αν ληφθεί υπ' όψη ότι κάθε φερόμενη ως "πανεπιστήμιο" ιδιωτική εμπορική επιχείρηση δαπάνησε σε διαφήμιση συνήθως πάνω από 50 εκατομμύρια (ως και 110 εκατ.) το 1990, με μόνη την εκδήλωση των προθέσεων της κυβέρνησης, χωρίς την ασφάλεια μιας σαφούς νομοθετικής ρύθμισης (και παρά τα τεκμηριωμένα πυρά όλων όσων θεωρούσαν και θεωρούν ότι για λόγους, ερευνητικούς, παιδαγωγικούς και γενικότερα πολιτισμικούς και οικονομικοκοινωνικούς μία τέτοια εξέλιξη θα ήταν πολυδιάστατα, ακόμη και επιχειρηματικά αρνητική), καθίσταται απολύτως φανερό ότι το δέλεαρ των πολλαπλάσιων κερδών απ' την πιθανή πελατεία της ετήσιας δεξαμενής των 150.000 αποτυχόντων στα ΑΕΙ λειτούργησε και λειτουργεί ως αξιόπιστο κίνητρο για την ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά και δυναμική στήριξη της πολιτικής ιδιωτικοποίησης της ανώτατης παιδείας.

Πιο αναλυτικά τώρα :

Με βάση τα στοιχεία της περιόδου Σεπτέμβριος 89 - Σεπτέμβριος 90, (πηγή Media Services Καθημερινή), στην κατάσταση προϊόντων με βάση τη διαφημιστική τους

δαπάνη σε τηλεόραση, περιοδικά, εφημερίδες και ραδιόφωνα, τις πρώτες πέντε θέσεις, αλλά και την όγδοη, την δέκατη, ενδέκατη και δωδέκατη, την δέκατη πέμπτη, την δέκατη όγδοη, την εικοστή έβδομη και εικοστή όγδοη, την τριακοστή, την τριακοστή τρίτη, την τριακοστή έκτη και την τριακοστή έβδομη καλύπτουν καλύπτουν "εκπαιδευτικοί οργανισμοί" με άμεση ή έμμεση σχέση με την επαγγελομένη ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση. Τα προϊόντα της έκτης και της έβδομης θέσης (γάλατα ευρύτατης κατανάλωσης), είναι ενδεικτικό ότι καλύπτουν διαφημιστική δαπάνη της τάξης του ενός τρίτου μόνο εκείνων των προϊόντων της πρώτης θέσης (ομάδα σχολών), ενώ η διαφημιστική δαπάνη του πλέον πολυδιαφημισμένου αυτοκινήτου καλύπτει την εικοστή πρώτη θέση και των τραπεζικών και κρατικών ομολόγων (τα οποία λόγω της οικονομικής συγκυρίας πραγματοποίησαν το χρόνο αυτό υπερβολική διαφήμιση), καλύπτουν μόνο την τριακοστή πρώτη και τριακοστή όγδοη θέση αντίστοιχα, όντας της τάξης της μισής διαφημιστικής δαπάνης σε σχέση με εκείνη κάθε καλούμενου ιδιωτικού "πανεπιστημίου" του πίνακα.

Για τους παροικούντες την Ιερουσαλήμ τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνουν την αιώνια αξία των τριών θεμελιακών χαρακτηριστικών της στρεβλής εξέλιξης και "ανάπτυξης" της ελληνικής κοινωνίας δηλ της μυθικής υπερτίμησης : της ατομικής ιδιοκτησίας στη γη και την οικοδομή, του πτυχίου (της οποιασδήποτε) ανώτατης σχολής, καθώς και του κατασκευαστικού μονόδρομου της αντιπαροχής. Και είναι τουλάχιστον απορίας άξιο πως οι εκσυγχρονιστικές δυνάμεις που προφανώς υπάρχουν και στην "συντηρητική" παράταξη δεν εμπόδισαν την από κάθε πλευρά ανεργμάτιστη πολιτική της εξαγγελίας ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, αξιοποιώντας τουλάχιστον την Ευρωπαϊκή εμπειρία.

Γιατί π.χ στις 11 Μαΐου του 1990 η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην οποία συμμετέχουν, υιοθέτησε μεταξύ άλλων με την απόφαση/πόρισμα 945 για την χρηματοδότηση της ανώτατης παιδείας και της έρευνας και την αντικειμενική διαπίστωση ότι: "Στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι εξαίρεση και τείνουν ν' απορροφηθούν απ' το δημόσιο τομέα καθώς όλο και περισσότερο εξαρτώνται από δημόσιους πόρους".¹

Κι αν τούτο συμβαίνει σε από κάθε άποψη ολοκληρωμένες αστικές δημοκρατίες με μακρά παράδοση ομαλής λειτουργίας του καπιταλισμού και της οικονομίας της αγοράς, γιατί εμείς θα έπρεπε να προσχωρήσουμε στην τείνουσα να εκλείψει εξαίρεση, όταν οι πάντες γνωρίζουν αλλά και μέμφονται με ισχυρά επιχειρήματα την "δανειοβόρα", "κερδοσκοπική", "αναχρονιστική", "οικογενειακή", "μεταπρακτική" συνήθως και "αρπακτική" πολλές φορές ιδιωτική πρωτοβουλία και μάλιστα σε πεδία της παραγωγής και της εμπορίας σαφώς λιγότερο ευαίσθητα, νευραλγικά και κρίσιμα απ' την στρατηγικής σημασίας κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική επένδυση της παιδείας και της έρευνας. (Ρόκος, 199)

Τα τελευταία χρόνια σημειώνεται μια καταλυτικής σημασίας μεταλλαγή του ΕΜΠ και των ΑΕΙ της χώρας ως αναπόδραστη συνέπεια τόσο της πλήρους ανυπαρξίας εθνικής στρατηγικής για την παιδεία σε όλες τις βαθμίδες και ιδιαίτερα για τα πανεπιστήμια ως πολύτιμου δημόσιου αγαθού ελεύθερης διδασκαλίας και έρευνας και αξιόπιστου θεμέλιου της ολοκληρωμένης (κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής) ανάπτυξης, όσο και της ραγδαία αυξανόμενης παρέμβασης της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα εκπαιδευτικά πράγματα των κρατών-μελών με την διαφορεική χρηματοδότηση ερευνητικών πεδίων και την κυρίαρχη στρατηγική την οποία αποπνέουν οι Λευκές Βίβλοι για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση και την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση.

Παρατηρούνται σημαντικές θετικές εξελίξεις σε ορισμένα πεδία χρηματοδοτούμενης έρευνας στα πεδία των τεχνολογιών αιχμής, αλλά και διαμορφώνονται συνθήκες για ανάπτυξη πανεπιστημιακών τμημάτων και τομέων διαφορετικών ταχυτήτων για υποβάθμιση των γνωστικών πεδίων που δεν ευνοούνται απ' το όραμα της Ε.Ε. για την "κοινωνία της πληροφορίας", για υποτίμηση της διδασκαλίας σε σχέση με την έρευνα, για "αναγνώριση και πιστοποίηση ικανοτήτων εκτός του κρατικού εκπαιδευτικού συστήματος για λόγους ευελιξίας" κ.λ.π.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

■ Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει με σαφήνεια η σχέση των κρατικών πολιτικών παιδείας, (ή και της ανυπαρξίας τους) όχι μόνο με τους γενικότερους ιδεολογικούς, φιλοσοφικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς προσανατολισμούς των δυνάμεων που βρίσκονται στην κάθε φορά εξουσία, αλλά και με το συνολικό κλίμα και τις εγγενείς αδυναμίες και δυσπλασίες της δημόσιας ζωής, τους ευρύτερους εξωγενείς επηρεασμούς και το επίπεδο και την ποιότητα της κοινωνικής δυναμικής, όπως αυτά διαμορφώνονται και αλληλεπιδρούν στις συγκεκριμένες συνθήκες βαθείας οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής κρίσης.

Έτσι η καλλιέργεια εσωπανεπιστημιακών αξιών και δεοντολογιών σε πλήρη αναντιστοιχία με τις κυρίαρχες κοινωνικές αξίες, πρακτικές και συμπεριφορές φαίνεται να αποτελεί όλο και περισσότερο ουτοπική προς το παρόν τουλάχιστον επιδίωξη.

■ Οι μικροκομματικές διαμάχες και αντιπαλότητες στο πλαίσιο του φοιτητικού κινήματος, είχαν και έχουν εξ' ίσου αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη της παιδείας και της έρευνας στη χώρα μας με την συνολική κατάσταση και ποιότητα της πολιτικής και δημόσιας ζωής και καμιά "αφ' υψηλού" κριτική, μέσα και έξω απ' τα κατεστημένα κόμματα, δεν μπορεί να είναι αξιόπιστη όταν απομονώνει οριακά ή αιχμιακά φαινόμενα τα οποία εξελίσσονται στο χώρο της παιδείας μας από τις γενεσιουργές αιτίες τους στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι της χώρας, τα οποία άλλωστε και καθορίζουν το αξιακό σύστημα κάθε θεσμού.

Οι αφοριστικοί του συρμού κριτικοί των πανεπιστημιακών μας πραγμάτων, είτε ως απολογητές της ιδεολογίας της άκριτης πρόσδεσης των Α.Ε.Ι. στα κάθε φορά εξωγενή ενδιαφέροντα των συγκυριακών αναγκών των πλέον κερδοφόρων τομέων της βιομηχανίας, ή ως οπαδοί της πρόσκαιρης επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και ετεροκαθορισμένης, ανάπτυξης εκείνων των τμημάτων (και συνακόλουθα εκείνων των πεδίων έρευνας και διδασκαλίας) του Ε.Μ.Π. και των ΑΕΙ τα οποία θα ελκύουν κάθε φορά προνομιακά τις χρηματοδοτήσεις της Ε.Ε. και του ιδιωτικού τομέα, φαίνεται ότι παραγνωρίζουν την βαθύτερη ουσία της φύσης, του ρόλου και της συμβολής ενός σύγχρονου πανεπιστημίου στην ολοκληρωμένη επιστημονοτεχνική, κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας.

Γιατί ένα πανεπιστήμιο π.χ. με εξαιρετικά αναπτυγμένα τα τμήματα Διοίκησης των Επιχειρήσεων, Πληροφορικής, Ηλεκτρονικών Μηχανικών, και Marketing (λόγω συγκυριακών,

χρηματοδοτήσεων) και σε πλήρη υποβάθμιση, καχεξία και ερευνητική απονέκρωση άλλα τμήματα, όπως των Μαθηματικών, της Φυσικής, της Φιλοσοφίας, της Κοινωνιολογίας κ.λ.π. δεν είναι στην πράξη πανεπιστήμιο με την έννοια της αυτοπροσδιορισμένης, ισότιμης, δημιουργικής και διεπιστημονικής αλληλεπίδρασης και ολοκλήρωσης της διδακτικής και ερευνητικής διαδικασίας στην αναπαραγωγή και το κυριότερο στην παραγωγή νέας γνώσης.

■ Η όλο και περισσότερο επικρατούσα σήμερα σ' όλον τον κόσμο πλέον, (ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού) τάση, ετεροβαρούς ανάπτυξης της παιδείας και της έρευνας με την ιδιοποίηση δημόσιων και κοινωνικών πόρων μέσα και απ' την δορυφοροποίηση ορισμένων πανεπιστημιακών τμημάτων ως προς τους δυναμικά αναπτυσσόμενους ομόλογους κλάδους της βιομηχανίας και της παραγωγής, όσο και αν εκ πρώτης όψεως φαίνεται (και είναι αναμφίβολα σε κάποιο βαθμό) θετική εξέλιξη στην κατεύθυνση της προόδου της επιστήμης και της τεχνικής, αν συνοδεύεται (όπως στην πράξη συμβαίνει) με ταυτόχρονη στασιμότητα, αδιαφορία και εγκατάλειψη τομέων της βασικής έρευνας, της διδασκαλίας, των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών του ανθρώπου, θ' αποδειχθεί μακροπρόθεσμα εξόχως αρνητική ως και καταστροφική για το θεσμό του Πανεπιστημίου γενικότερα.

■ Τα θέματα χρηματοδότησης γενικότερα της ανώτατης παιδείας και της έρευνας στο πλαίσιο της ανάγκης, σύμμετρης, αρμονικής και ολοκληρωμένης συμβολής των πανεπιστημίων για την βέλτιστη αντιμετώπιση των πολυδιάστατων, πλανητικής κλίμακας και σημασίας προβλημάτων της ανθρώπινης κοινωνίας, του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης, πρέπει ν' αποτελέσουν αντικείμενο διεξοδικής διεπιστημονικής έρευνας και πλήρως τεκμηριωμένων πολιτικών αποφάσεων, σε πανεπιστημιακό, εθνικό αλλά και υπερεθνικό επίπεδο. Και το Ε.Μ.Π. με την στρατηγική του απόφαση ανάπτυξης Διατμηματικών Διεπιστημονικών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση.

■ Με δεδομένη την ποιότητα του δημόσιου, κοινωνικού και πολιτικού χώρου στην Ελλάδα σήμερα και τις απαισιόδοξες γενικότερα προοπτικές στις συνθήκες βαθείας κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής κρίσης, η οποία θετική και δημιουργική υπέρβαση και αναστροφή της αρνητικής πορείας, μπορεί να θεμελιωθεί, να στηριχθεί και να επιδιωθεί και στο χώρο των πανεπιστημίων με την αναζωογόνηση της κοινωνικής δυναμικής, τον απαγίδευτο από σκοπιμότητες διάλογο, την ουσιαστικοποίηση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ και την ανάληψη της πλήρους αυτοδιαχείρισης τους από ένα ωριμότερο απ' το σημερινό πανεπιστημιακό κίνημα.

Όσο και αν φαίνεται περίεργο, η γνώμη του υπογράφοντος είναι ότι "τα κάστανα απ' τη φωτιά" και "το φίδι απ' την τρύπα" πρέπει και μπορούμε να τα βγάλουμε εμείς οι πανεπιστημιακοί, με την υπευθυνότητα, τη φαντασία, την πολλή δουλειά και την κοινωνική μας ευθύνη.

Γιατί το πανεπιστήμιο πιο πολύ από δημόσιος είναι κοινωνικός θεσμός και οι φορείς του, δάσκαλοι και φοιτητές νομιμοποιούνται περισσότερο από κάθε άλλον αλλά και υποχρεούνται να τον καταστήσουν αξιόπιστη πηγή ελπίδας και αισιοδοξίας για έναν λιγότερο ζοφερό κόσμο και για μία πιο αξιοβίωτη ζωή στον πλανήτη μας.

Και το Ε.Μ.Π. με όλες τις αναπόδραστες στις σημερινές συνθήκες κενού πολιτικής και κοινωνικής δυναμικής αδυναμίες και αντιφάσεις του πορεύεται αυτό το δρόμο.

Βιβλιογραφία

Council of Europe: "Financial higher education and research", Education Newsletter 4/90, Strasbourg, 1990.

2. Εθνικό Συμβούλιο.Ανώτατης Παιδείας (ΕΣΑΠ): Δελτία 1 και 2 ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1983.

3. Σ.Καράγιωργας, Μ, Παπαθωμόπουλος και Δ. Ρόκος: Να εκλέγονται δημοκρατικά οι καθηγητές" (τίτλος του Βήματος), Βήμα της Κυριακής 8.6.77.

4 . Δ. Ρόκος: "Αλλαγή στην Παιδεία. Παιδεία για την Αλλαγή", Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1982, (σελ. 272)

5. Δ. Ρόκος: "Η εμπειρία απ' την αλλαγή στα Πανεπιστήμια. Προβλήματα και Προοπτικές", Τιμητικός Τόμος "Μνήμη Σάκη Καράγιωργα" Ινστιτούτο Περιφερειακής

Ανάπτυξης, Πάντειος Ανώτατη Σχολή Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 1988. (σελ. 593-620)

6. Δ. Ρόκος: "Η παιδεία ως θεμελιακής σημασίας πρωτογενής αναπτυξιακή διαδικασία. Ο ρόλος του Σύγχρονου Διεπιστημονικού Τεχνικού Πανεπιστημίου", Πρακτικά (υπό έκδοση) Συνεδρίου "Τεχνικό Πανεπιστήμιο και Ανάπτυξη", Ε.Μ.Πολυτεχνείο, Αθήνα, 1990.

7. Δ. Ρόκος: "Η ανώτατη τεχνική παιδεία στη δεκαετία του '80. Οι νέες θεσμικές συνθήκες θεμέλιο για την ουσιαστικοποίηση της συμβολής της στην Ανάπτυξη", Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 1984.

8. Δ.Ρόκος: Εισήγηση στα Πρακτικά του διήμερου μελέτης "Προβλήματα Επιστημονικής Έρευνας" Ελληνογαλλικός Επιστημονικός και Τεχνικός Σύνδεσμος, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα, 1983. (σελ 27-33)

9. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: "Ο Νόμος 1268/82 για τη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ", ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1983.